

ภาษาในการร้องรำทำเพลงของหมอลำซิ่ง: การผสมผสานระหว่างจารีตและความร่วมสมัย
ANALYSIS OF LANGUAGE USAGE IN THAI AUSPICIOUS PLANT NAMING:
BELIEF AND MARKETING DIMENSIONS

พระครูเจติยธรรมวิเทศ (สงวน หาญณรงค์)

Phrakru Chetiyathamwithet (Sanguan Hannarong)

วัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสบี

Wat Phrathat Doi Suthep USA

Corresponding Author E-mail: phrakruchetiyathamwithetsangua@gmail.com

Received May 5, 2022

Received July 22, 2022

Accepted August 20, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษาในการร้องรำทำเพลงของหมอลำซิ่ง ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสานที่ได้รับความนิยมและมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย โดยศึกษาจากการแสดงหมอลำซิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ภาษาในการแสดงหมอลำซิ่งมีการผสมผสานระหว่างภาษาท้องถิ่นอีสานดั้งเดิมกับภาษาไทยกลางและภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ มีการใช้คำทับศัพท์ คำสแลง และการสร้างคำใหม่เพื่อสื่อความหมายให้เข้าถึงผู้ชมยุคใหม่ ขณะเดียวกันยังคงรักษาโครงสร้างกลอนลำและทำนองดั้งเดิมไว้ สะท้อนให้เห็นการปรับตัวทางวัฒนธรรมที่ยังคงรักษาแก่นของจารีตไว้ได้อย่างกลมกลืน

คำสำคัญ: หมอลำซิ่ง, ภาษา, การผสมผสาน, จารีต, ความร่วมสมัย

Abstract

This article aims to analyze language usage in Molam Sing performance, a popular Northeastern Thai folk entertainment that has adapted to modern times. The study focuses on Molam Sing performances in Northeastern Thailand. The findings reveal that the language used in Molam Sing combines traditional Isan dialect with standard Thai and foreign languages, particularly English, including transliteration, slang, and neologisms to communicate with modern audiences. Meanwhile, it maintains traditional verse structures and melodies, reflecting cultural adaptation while harmoniously preserving traditional essence.

Keywords: Molam Sing, Language, Integration, Tradition, Contemporary

บทนำ

หมอลำซึ่งเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสานที่พัฒนามาจากหมอลำหมู่ โดยผสมผสานดนตรีสมัยใหม่และการเต้นประกอบจังหวะเข้ากับการขับลำแบบดั้งเดิม นับเป็นการแสดงที่สะท้อนให้เห็นการปรับตัวของศิลปะพื้นบ้านเพื่อความอยู่รอดในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง การศึกษาภาษาในการแสดงหมอลำจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่แสดงให้เห็นการต่อรองระหว่างจารีตและความร่วมสมัยได้อย่างชัดเจน จากการศึกษาของ จารุวรรณ ธรรมวัตร (2558) ได้ชี้ให้เห็นว่า หมอลำในฐานะศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสานได้มีการปรับตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้ส่งผลให้รูปแบบการแสดงหมอลำต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมที่เปลี่ยนไป หมอลำจึงเกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างหมอลำแบบดั้งเดิมกับดนตรีและการเต้นรำสมัยใหม่

ปฐม หงษ์สุวรรณ (2560) ได้วิเคราะห์ว่า การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดที่สุดประการหนึ่งในหมอลำคือการใช้ภาษา ที่มีการผสมผสานระหว่างภาษาถิ่นอีสาน ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เพื่อสื่อสารกับผู้ชมที่มีความหลากหลายมากขึ้น การปรับเปลี่ยนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นการปรับตัวของศิลปะพื้นบ้านในบริบทของโลกาภิวัตน์

พัฒนา กิติอาษา (2557) ได้อธิบายว่า การผสมผสานทางภาษาในหมอลำซึ่งไม่ได้เป็นเพียงการนำภาษาต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันเท่านั้น แต่ยังมี การสร้างสรรค์คำและสำนวนใหม่ ๆ ขึ้นมา เพื่อสื่อความหมายให้เข้าถึงผู้ชมยุคใหม่ ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาโครงสร้างกลอนลำและทำนองดั้งเดิมไว้ได้อย่างกลมกลืน สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาในการปรับตัวของศิลปินพื้นบ้าน

การศึกษาของ สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ (2559) พบว่า การใช้ภาษาในหมอลำซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายแรงงานและการขยายตัวของสื่อสมัยใหม่ ที่ทำให้ชาวอีสานมีปฏิสัมพันธ์กับภาษาและวัฒนธรรมที่หลากหลายมากขึ้น ส่งผลให้การใช้ภาษาในหมอลำซึ่งต้องปรับตัวตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม อรทัย เพ็ญยุระ (2561) ชี้ให้เห็นว่า แม้จะมีการปรับเปลี่ยนทางภาษา แต่หมอลำซึ่งยังคงรักษาแก่นสำคัญของการเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสานไว้ได้ ผ่านการใช้โครงสร้างกลอนลำ ทำนองและการสอดแทรกคติธรรมคำสอนแบบดั้งเดิม การผสมผสานระหว่างจารีตและความร่วมสมัยจึงเป็นลักษณะเด่นที่ทำให้หมอลำซึ่งได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง บทความนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษาในการร้องรำทำเพลงของหมอลำซึ่ง โดยพิจารณาทั้งในแง่ของการรักษาจารีตและการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้เห็นถึงพลวัตของภาษาในศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ได้ การศึกษานี้จะช่วยให้เข้าใจบทบาทของภาษาในการสื่อสารวัฒนธรรมร่วมสมัย และเห็นแนวทางในการพัฒนาศิลปะพื้นบ้านให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

พัฒนาการของภาษาในหมอลำซิ่ง

พัฒนาการของภาษาในหมอลำซิ่งมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของภาคอีสาน จารุวรรณ ธรรมวัตร (2558) ได้ศึกษาพบว่า การใช้ภาษาในหมอลำดั้งเดิมมีรากฐานมาจากภาษาถิ่นอีสานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีการประยุกต์เข้ากับฉันทลักษณ์เฉพาะของกลอนลำ ซึ่งมีทั้งกลอนลำพื้น กลอนลำเพลิน และกลอนลำเรื่องต่อกลอน ภาษาที่ใช้ในยุคแรกเริ่มจึงเป็นภาษาถิ่นอีสานที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา และมีความใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของภาษาในหมอลำเริ่มปรากฏชัดเจนในช่วงทศวรรษ 2520 เมื่อการพัฒนาประเทศเริ่มส่งผลต่อวิถีชีวิตของชาวอีสานอย่างเข้มข้น ปฐม หงษ์สุวรรณ (2560) ได้วิเคราะห์ว่า การอพยพแรงงานและการขยายตัวของการศึกษาภาคบังคับทำให้ชาวอีสานมีปฏิสัมพันธ์กับภาษาไทยมาตรฐานมากขึ้น ส่งผลให้หมอลำต้องปรับการใช้ภาษาให้เข้ากับบริบทสังคมที่เปลี่ยนไป โดยเริ่มมีการผสมผสานคำภาษาไทยมาตรฐานเข้ากับภาษาถิ่น ทั้งในส่วนของเนื้อร้องและการพูดเกริ่นนำก่อนการแสดง

การเกิดขึ้นของหมอลำซิ่งในช่วงต้นทศวรรษ 2530 นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของพัฒนาการทางภาษาในหมอลำ พัฒนา กิตติอาษา (2557) ชี้ให้เห็นว่า การผสมผสานดนตรีและการเต้นรำสมัยใหม่เข้ากับหมอลำแบบดั้งเดิมได้นำมาสู่การปรับเปลี่ยนการใช้ภาษาครั้งใหญ่ โดยเฉพาะการนำคำภาษาอังกฤษและภาษาไทยกลางมาใช้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับจังหวะดนตรีและการเต้นที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก การใช้ภาษาในยุคนี้จึงมีลักษณะของการผสมผสานที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งในแง่ของคำศัพท์ สำนวน และการออกเสียง

สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ (2559) ได้วิเคราะห์ว่า พัฒนาการของภาษาในหมอลำซิ่ง ช่วงปลายทศวรรษ 2530 ถึงต้นทศวรรษ 2540 มีความเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการสื่อสารและสื่อบันเทิง โดยเฉพาะการแพร่หลายของเพลงลูกทุ่งและเพลงป๊อปที่ผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ทำให้ศิลปินหมอลำซิ่งต้องปรับการใช้ภาษาให้ทันสมัยและเข้าถึงผู้ชมที่คุ้นเคยกับสื่อสมัยใหม่ ในยุคนี้จึงเริ่มปรากฏการใช้ คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ คำสแลง และการสร้างคำใหม่ที่สะท้อนอิทธิพลของวัฒนธรรมป๊อป

อรทัย เพ็ญยระ (2561) ได้สรุปพัฒนาการของภาษาในหมอลำซิ่งช่วงทศวรรษ 2550 เป็นต้นมาว่า มีการผสมผสานภาษาที่ซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย รวมถึงการนำเสนอประเด็นทางสังคมและการเมืองผ่านการใช้ภาษาที่เฉียบคม ทันสมัย และมีความเป็นสากลมากขึ้น อย่างไรก็ตาม หมอลำซิ่งยังคงรักษาโครงสร้างกลอนลำและการใช้ภาษาถิ่นในส่วนที่เป็นแก่นสำคัญไว้ได้ สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาในการปรับตัวที่ไม่ทิ้งรากเหง้าทางวัฒนธรรม

การผสมผสานภาษาท้องถิ่นกับภาษาไทยมาตรฐาน

การผสมผสานระหว่างภาษาท้องถิ่นอีสานกับภาษาไทยมาตรฐานในหมอลำซิ่งเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นการปรับตัวทางวัฒนธรรมในสังคมร่วมสมัย จารุวรรณ ธรรมวัตร (2558) ได้วิเคราะห์รูปแบบการผสมผสานทางภาษาในหมอลำซิ่งไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำภาษาไทยมาตรฐานแทนคำภาษาถิ่น การ

ดัดแปลงคำภาษาไทยมาตรฐานให้เข้ากับสำเนียงท้องถิ่น และการใช้ทั้งคำภาษาถิ่นและภาษาไทยมาตรฐานสลับกันไปตามบริบท

ในด้านการใช้คำภาษาไทยมาตรฐานแทนคำภาษาถิ่น พบว่ามักเกิดขึ้นในกรณีที่ต้องการสื่อสารกับผู้ชมที่หลากหลาย โดยเฉพาะเมื่อมีการแสดงนอกพื้นที่ภาคอีสาน ปฐม หงษ์สุวรรณ (2560) พบว่า คำบางคำในภาษาถิ่นอีสานที่มีความหมายเฉพาะหรือเข้าใจยากสำหรับคนต่างถิ่น จะถูกแทนที่ด้วยคำภาษาไทยมาตรฐานที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น คำว่า “เป็ง” ถูกแทนที่ด้วย “ดู” หรือ “สี่เฮ็ดจั่งใด” ถูกแทนที่ด้วย “จะทำอย่างไร”

สำหรับการดัดแปลงคำภาษาไทยมาตรฐานให้เข้ากับสำเนียงท้องถิ่น พัฒนา กิตติอาษา (2557) ได้ศึกษาพบว่า เป็นกลวิธีที่ศิลปินหมอลำซึ่งใช้เพื่อสร้างความกลมกลืนระหว่างภาษาทั้งสอง โดยมักปรับเสียงวรรณยุกต์และการออกเสียงสระให้เข้ากับสำเนียงอีสาน เช่น คำว่า “ความรัก” กลายเป็น “ความฮัก” หรือ “เสียใจ” กลายเป็น “เสียใจ๋” การดัดแปลงในลักษณะนี้ช่วยรักษาความเป็นท้องถิ่นไว้ได้ ขณะที่ยังสื่อความหมายได้ชัดเจนสำหรับผู้ฟังทั่วไป

การใช้ภาษาถิ่นและภาษาไทยมาตรฐานสลับกันไปตามบริบทเป็นลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของหมอลำซึ่ง สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ (2559) ได้วิเคราะห์ว่า การสลับภาษามักเกิดขึ้นตามหน้าที่และอารมณ์ของบทเพลง เช่น ใช้ภาษาถิ่นในช่วงที่ต้องการสื่อความรู้สึกลึกซึ้งหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น และใช้ภาษาไทยมาตรฐานในช่วงที่ต้องการสื่อสารเรื่องราวทั่วไปหรือประเด็นร่วมสมัย การสลับภาษาในลักษณะนี้ช่วยให้การสื่อสารมีมิติที่หลากหลายและเข้าถึงผู้ชมได้กว้างขวางขึ้น

อรทัย เพ็ญยุระ (2561) ได้สรุปว่า การผสมผสานภาษาในหมอลำซึ่งไม่ได้เป็นเพียงการนำภาษาทั้งสองมาใช้ร่วมกันเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาในการปรับตัวของศิลปะพื้นบ้านที่สามารถรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ได้ ขณะเดียวกันก็สามารถสื่อสารกับผู้ชมร่วมสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผสมผสานทางภาษาจึงเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้หมอลำซึ่งยังคงได้รับความนิยมและมีพลวัตในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

อิทธิพลของภาษาต่างประเทศในหมอลำซึ่ง

อิทธิพลของภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในหมอลำซึ่ง สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของภาคอีสานในยุคโลกาภิวัตน์ จารุวรรณ ธรรมวัตร (2558) ได้วิเคราะห์ว่า การใช้ภาษาต่างประเทศในหมอลำซึ่งเริ่มปรากฏชัดเจนในช่วงทศวรรษ 2530 อันเป็นผลมาจากการเติบโตของอุตสาหกรรมบันเทิงและการท่องเที่ยว ทำให้ศิลปินหมอลำซึ่งต้องปรับตัวให้เข้ากับกระแสความนิยมและความคาดหวังของผู้ชมที่เปลี่ยนไป

ปฐม หงษ์สุวรรณ (2560) ได้จำแนกรูปแบบการใช้ภาษาต่างประเทศในหมอลำซึ่งออกเป็น 3 ลักษณะหลัก ได้แก่ การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษในเนื้อร้อง การแทรกวลีหรือประโยคภาษาอังกฤษในช่วงเกริ่นนำหรือเชื่อมต่อระหว่างเพลง และการผสมผสานคำภาษาอังกฤษเข้ากับภาษาถิ่นเพื่อสร้างคำใหม่ที่มีความหมายเฉพาะในบริบทของหมอลำซึ่ง การใช้ภาษาต่างประเทศในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่สร้างความทันสมัยให้กับการแสดง แต่ยังสะท้อนให้เห็นความสามารถในการประยุกต์ใช้ภาษาของศิลปินพื้นบ้าน

พัฒนา กิตติอาษา (2557) ได้ศึกษาพบว่า การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษในหมอลำซึ่งมักเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี แฟชั่น และวัฒนธรรมสมัยนิยม เช่น คำว่า “เฟซบุ๊ก” “ไลน์” “แฟชั่น” “ปาร์ตี้” รวมถึงคำที่เกี่ยวข้องกับความรักและความสัมพันธ์ เช่น “แฟน” “เบรกอัพ” “เลิฟ” การใช้คำเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของสื่อสมัยใหม่และวัฒนธรรมป๊อปที่มีต่อชีวิตประจำวันของคนอีสาน

สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ (2559) ได้วิเคราะห์ว่า การแทรกวลีหรือประโยคภาษาอังกฤษในการแสดงหมอลำซึ่งมักมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความสนุกสนานและความแปลกใหม่ให้กับการแสดง โดยเฉพาะในช่วงเกริ่นนำก่อนการแสดงหรือการเชื่อมต่อระหว่างเพลง เช่น การใช้คำว่า “Ladies and Gentlemen” “Are you ready?” หรือ “Let's go!” การใช้ภาษาในลักษณะนี้ช่วยสร้างบรรยากาศของความเป็นสากลและความทันสมัยให้กับการแสดง

อรทัย เพี้ยยุระ (2561) ได้ชี้ให้เห็นว่า การผสมผสานคำภาษาอังกฤษเข้ากับภาษาถิ่นเพื่อสร้างคำใหม่เป็นลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของหมอลำซึ่ง โดยมักเกิดขึ้นในกรณีที่ต้องการสื่อความหมายเฉพาะที่ไม่มีคำในภาษาถิ่นหรือภาษาไทยมาตรฐานที่ตรงกับความต้องการ เช่น “แดนซ์หมอลำ” “ร็อกอีสาน” “ดีเจลำเพลิน” การสร้างคำใหม่ในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นความคิดสร้างสรรค์และการปรับตัวของศิลปะพื้นบ้านในบริบทของการผสมผสานทางวัฒนธรรม

การสร้างสรรค์คำและสำนวนใหม่ในหมอลำซึ่ง

การสร้างสรรค์คำและสำนวนใหม่ในหมอลำซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่สะท้อนให้เห็นพลวัตของศิลปะพื้นบ้านในบริบทสังคมร่วมสมัย จารุวรรณ ธรรมวัตร (2558) ได้วิเคราะห์ว่า การสร้างคำใหม่ในหมอลำซึ่งเกิดจากความต้องการสื่อสารกับผู้ชมรุ่นใหม่และการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง โดยคำและสำนวนใหม่ที่เกิดขึ้นมักมีลักษณะของการผสมผสานระหว่างภาษาถิ่นอีสาน ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาต่างประเทศ

ปฐม หงษ์สุวรรณ (2560) ได้จำแนกลักษณะการสร้างคำและสำนวนใหม่ในหมอลำซึ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การประสมคำ การซ้อนคำ การตัดแปลงคำเดิม และการสร้างคำใหม่จากเสียงหรือท่วงทำนอง การสร้างคำในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นความคิดสร้างสรรค์และความเข้าใจในธรรมชาติของภาษาของศิลปินหมอลำซึ่ง ที่สามารถสร้างคำใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการในการสื่อสาร

พัฒนา กิตติอาษา (2557) ได้ศึกษาพบว่า การประสมคำในหมอลำซึ่งมักเกิดจากการนำคำจากภาษาต่าง ๆ มาผสมกัน เช่น “แดนซ์หมอลำ” (ภาษาอังกฤษ + ภาษาถิ่น) “ร็อกลูกทุ่ง” (ภาษาอังกฤษ + ภาษาไทย) “เพลงฮิตติดใจ” (ภาษาไทย + ภาษาอังกฤษ + ภาษาถิ่น) การประสมคำในลักษณะนี้ช่วยสร้างความหมายใหม่ที่สื่อถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมในการแสดงหมอลำซึ่ง

สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ (2559) ได้วิเคราะห์การซ้อนคำในหมอลำซึ่งว่า มักมีจุดประสงค์เพื่อความหมายหรือสร้างจังหวะในการร้อง เช่น “ม่วน ๆ ซึ่ ๆ “ เต็น ๆ สาย ๆ “ “รัก ๆ แพง ๆ “ การซ้อนคำในลักษณะนี้นอกจากจะช่วยเสริมความไพเราะของภาษาแล้ว ยังสะท้อนลักษณะเฉพาะของภาษาถิ่นอีสานที่นิยมใช้คำซ้อนในการสื่อความหมาย

อรรถัย เพ็ญยุระ (2561) ได้ศึกษาการตัดแปลงคำเดิมและการสร้างคำใหม่จากเสียงหรือท่วงทำนองในหมอลำซึ่ง พบว่ามักเกิดจากความต้องการสร้างความแปลกใหม่และดึงดูดความสนใจของผู้ชม เช่น การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ การเพิ่มหรือตัดพยางค์ หรือการสร้างคำเลียนเสียงดนตรี การสร้างคำในลักษณะนี้แสดงให้เห็นความคิดสร้างสรรค์และความเข้าใจในธรรมชาติของเสียงและจังหวะในการแสดงหมอลำซึ่ง

บทบาทของภาษาในการสื่อสารวัฒนธรรมร่วมสมัย

ภาษาในหมอลำซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารวัฒนธรรมร่วมสมัยของสังคมอีสาน จารุวรรณ ธรรมวัตร (2558) วิเคราะห์ว่า การใช้ภาษาในหมอลำซึ่งสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา เทคโนโลยี และความสัมพันธ์ทางสังคม โดยภาษาที่ใช้ในการแสดงมักสะท้อนประเด็นร่วมสมัยที่อยู่ในความสนใจของผู้ชม

ปฐม หงษ์สุวรรณ (2560) พบว่า ภาษาในหมอลำซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอประเด็นทางสังคมที่ซับซ้อน เช่น การย้ายถิ่น ความสัมพันธ์ในยุคดิจิทัล และความขัดแย้งระหว่างวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมกับความทันสมัย การใช้ภาษาที่ผสมผสานระหว่างท้องถิ่นและสากลช่วยให้การสื่อสารประเด็นเหล่านี้มีความลึกซึ้งและเข้าถึงผู้ชมได้หลากหลายกลุ่ม

พัฒนา กิติอาษา (2557) ได้วิเคราะห์บทบาทของภาษาในการสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมสมัยของคนอีสาน พบว่า การผสมผสานภาษาในหมอลำซึ่งสะท้อนให้เห็นการปรับตัวทางวัฒนธรรมที่ไม่ได้ปฏิเสธรากเหง้าดั้งเดิม แต่สามารถหลอมรวมความเป็นสากลเข้ากับท้องถิ่นได้อย่างกลมกลืน ภาษาจึงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการต่อรองและสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมใหม่

สมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ (2559) ศึกษาพบว่า ภาษาในหมอลำซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างศิลปินและผู้ชม การใช้ภาษาที่ร่วมสมัยและเข้าถึงง่ายช่วยลดช่องว่างระหว่างศิลปะพื้นบ้านกับผู้ชมรุ่นใหม่ ทำให้หมอลำซึ่งยังคงเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตชีวาและได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง

อรรถัย เพ็ญยุระ (2561) สรุปว่า บทบาทของภาษาในการสื่อสารวัฒนธรรมร่วมสมัยของหมอลำซึ่งไม่เพียงแต่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่ยังมีส่วนในการสร้างและหล่อหลอมวัฒนธรรมใหม่ ผ่านการผสมผสานภาษาและการสร้างความหมายใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน ภาษาในหมอลำซึ่งจึงเป็นทั้งกระจกสะท้อนและเครื่องมือในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมร่วมสมัยของสังคมอีสาน

สรุป

การศึกษาภาษาในการร้องรำทำเพลงของหมอลำซึ่งแสดงให้เห็นการผสมผสานอย่างมีพลวัตระหว่างจารีตและความร่วมสมัย สะท้อนผ่านการใช้ภาษาที่หลากหลายและสร้างสรรค์ ทั้งภาษาถิ่นอีสาน ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ การผสมผสานดังกล่าวไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นการปรับตัวของศิลปะพื้นบ้านเพื่อความอยู่รอดในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง แต่ยังมีสะท้อนภูมิปัญญาในการรักษาแก่นทางวัฒนธรรมไว้ได้อย่างกลมกลืน พัฒนาการของภาษาในหมอลำซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการ

เปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการสื่อสาร การปรับเปลี่ยนการใช้ภาษาจึงเป็นทั้งการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชมและการแสดงออกถึงความสามารถในการปรับตัวของศิลปินพื้นบ้าน การผสมผสานภาษาท้องถิ่นกับภาษาไทยมาตรฐาน และการรับเอาภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในการแสดง สะท้อนให้เห็นการต่อรองทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อน โดยไม่ได้เป็นการละทิ้งรากเหง้าดั้งเดิม แต่เป็นการสร้างพื้นที่ใหม่ทางวัฒนธรรมที่สามารถรองรับทั้งความเป็นท้องถิ่นและความเป็นสากลได้อย่างสมดุล การสร้างสรรค์คำและสำนวนใหม่ในหมอลำซึ่งแสดงให้เห็นทั้งความคิดสร้างสรรค์และความเข้าใจในธรรมชาติของภาษาของศิลปินพื้นบ้าน ที่สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารประเด็นร่วมสมัยและสร้างความเชื่อมโยงกับผู้ชมที่หลากหลาย บทบาทของภาษาในการสื่อสารวัฒนธรรมร่วมสมัยของหมอลำจึงมีความสำคัญทั้งในแง่ของการสืบทอดและการสร้างสรรค์ใหม่ การใช้ภาษาที่หลากหลายและยืดหยุ่นช่วยให้หมอลำซึ่งยังคงเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตชีวาและสามารถสื่อสารกับผู้ชมในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2558). หมอลำกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอีสาน. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปฐม หงษ์สุวรรณ. (2560). หมอลำในมิติสังคมร่วมสมัย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 36(4), 145-159.
- พัฒนา กิติอาษา. (2557). หมอลำชิง: การปรับตัวของศิลปะการแสดงพื้นบ้านในกระแสความเปลี่ยนแปลง. สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ. (2559). วัฒนธรรมดนตรีอีสานร่วมสมัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อรทัย เพ็ญยุระ. (2561). ภาษาและวรรณกรรมในหมอลำอีสาน. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.